

Magyar Vadgazdálkodási Szakértők Országos Egyesülete

Dr. Bujdosó Géza
Nemzeti Agrárkutatási
és Innovációs Központ
Gyümölcsstermesztési Kutató Intézet

Gyümölcsültetvények vadkár felmérésének problémái

dr. Bujdosó Géza

NAIK Gyümölcsstermesztési Kutató Intézet

Árutermelő gyümölcsültetvények kritériumai

- min. nettó 3 000 m² ültetvényfelület törzses gyümölcsfajok esetében
- min. nettó 1 000 m² ültetvényfelület bogyós gyümölcsfajok esetében
 - (2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről 59. §)
- egy faj egy fajtájával telepített
- idegentermékenyülő gyümölcsfajták esetében több fajta telepítése is megengedett
- összefüggő ültetvény felületet alkot (oltványkiesés mértéke 5-10% lehet)
- a „jó gazda” gondosságával gondozott

Árügymölcs ültetvényeknek lehet tekinteni?

15. nyaras dióültetvény

Árugyümölcs ültetvényeknek lehet tekinteni?

20. nyaras intenzív almaültetvény

Árügymölcs ültetvényeknek lehet tekinteni?

15. nyaras körteültetvény

Kerítés

- Kerítés építése elsősorban a gazda érdeke!!!! – „Fontos?”
- Csak néhány ültetvény telepítési pályázatban kritérium kerítés építése újonnan telepített ültetvények esetén.

Vadkár felmérés során a következő adatokat kell megkérdezni / felmérni

- ültetvény telepítésének ideje (év, évszak)
 - „A” ültetvény telepítés ideje 2010 tavasz (2015-ben 5. nyaras)
 - „B” ültetvény telepítésének ideje 2010 ősz (2015-ben 4. nyaras)
- művelési rendszer elemeit
 - alany, nemesfajta, sor- és tőtávolság, koronaforma, támrendszer, öntözőrendszer, sorközök ill. sorok borítottsága
- az ültetvényben lévő gyümölcsfák kondíciója
- termésmennyiség az elmúlt 3 évben

Magyarországon termeszthető gyümölcsfajok

	Gyümölcsfaj neve	Termőre forduláshoz szükséges időszak hossza (év = nyár)*	Optimális termésmennyiség (t/ha)
Almástermésűek	alma	4	40-80
	körte	4	30 - 50
	birs	4	30 - 40
Csonthéjasok	cseresznye	4	10 - 15
	meggy	4	10 - 15
	kajszi	4	30 - 60
	szilva	4	30 - 60
	őszibarack	4	40 - 70
Héjas termésűek	dió	8	3 - 5 (szárítás előtt)
	mandula	4	1 - 3 (szárítás előtt)
	mogyoró	4	0,5 - 2 (szárítás előtt)
	szelídgesztenye	4	1 - 5

*: ha az ültetési anyag koronás oltvány akkor egy, Knipp-fa telepítése esetén két évvel korábban fordul termőre az ültetvény

Magyarországon termesztendő gyümölcsfajok

	Gyümölcsfaj neve	Termőre forduláshoz szükséges időszak hossza (év = nyár)	Optimális termésmennyiség (t/ha)
Bogyós termésűek	szamóca	0 – 1	15
	málna	1	10
	piros és fekete ribiszke	4	5 (fekete) 10 (piros)
	bodza	4	10 – 15
	köszméte	4	1 – 4
	szeder	4	15
Egyéb gyümölcsfajok	homoktövis	4	n. a.
	kivi	4	n. a.
	kökény	4	n. a.
	berkenye	4	n. a.
	som	4	n. a.
	csipkerózsa	4	n. a.
	füge	4	n.a.

Gyümölcsfák kondíciója

- A gyümölcsfák jó kondícióban tartása elsődleges a gyümölcstermesztő számára.
- Ellenőrzési lehetőségek:
 - szemzési vagy oltási hely felett 20 cm-rel törzsátmérő illetve törzskeresztmetszet mérése (táblázat alapján ellenőrizhető)
- szüretelt termésmennyiség
- előző évi hajtásnövekedés alapján
 - almástermésűek esetében 40 – 60 cm
 - csonthéjasok esetében 60 – 80 cm
 - héjas termésűek esetében 60-100 cm
- A kondíció összefügg a termés mennyiségével és minőségével.

Vadkár felmérése

- károsított ültetvényrészek felmérése, a gyümölcsfák egyedi vagy sávos mérési módszerek alapján
- törzskár esetén a károsodott felület felmérése (károsodás mértéke, mélysége)
- koronafelület károsodás esetén a termőfelület kiesés felmérése

Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (törzskár)

- néhány gyümölcsfaj esetében (alma, körte, birs, szilva, dió) csak a mély sérülések és/vagy jelentős felületű kéregkár okozza a gyümölcsfa pusztulását
- csonthéjasok (szilva kivételével) és a héjas termésű (kivéve dió) esetben a kéreg sérülése már a gyümölcsfa pusztulását okozhatja

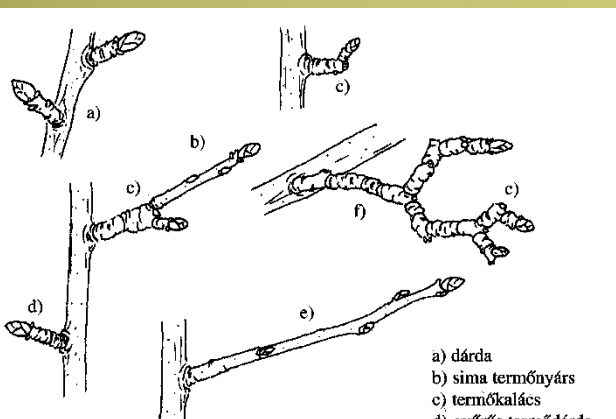
Vadkár és a terméskiesés közötti ok-okozati összefüggés (hajtáskár)

- Termőre fordulás előtt
 - minimális rágáskár is koronakialakítási problémákat idéz elő
- Termőre fordulás után
 - termőegyensúlyban a hajtáshossz 30%-át meghaladó rágáskár terméskiesést okoz

Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (termőrészokár)

Almástermésűek (vegyesrügy)

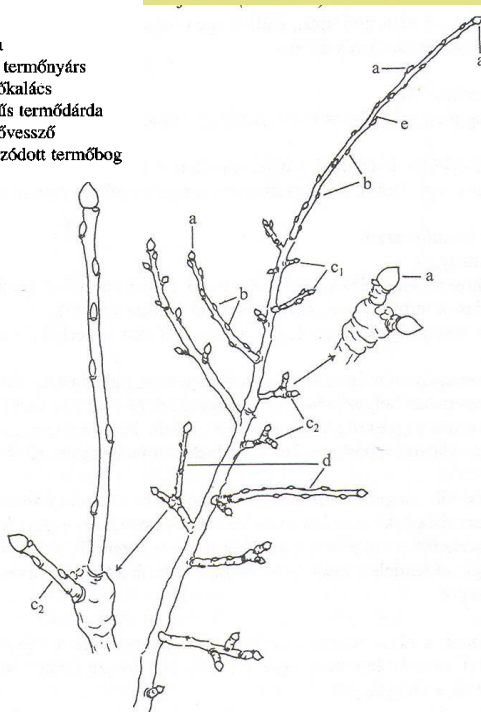

- a) dárda
- b) sima termőnyárs
- c) termőkalács
- d) gyűrűs termődárda
- e) termővessző
- f) elágazódott termőbog

Az alma jellegzetes termőrészei

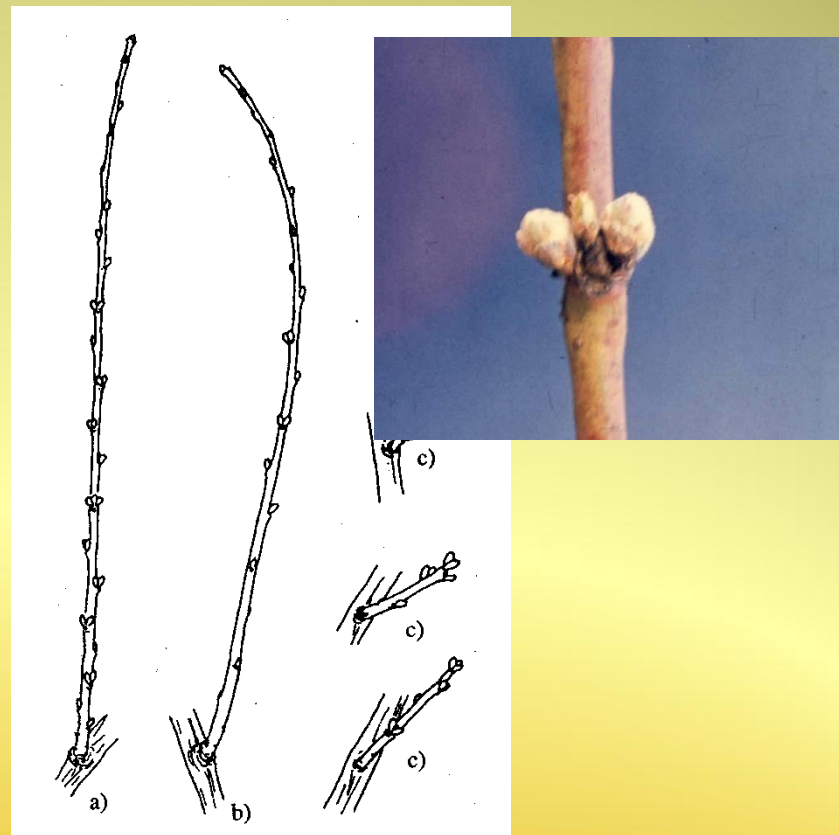
alma
rajz: Tóth M.

körte
rajz: Tóth M.

Csonthéjasok (virágrügy)

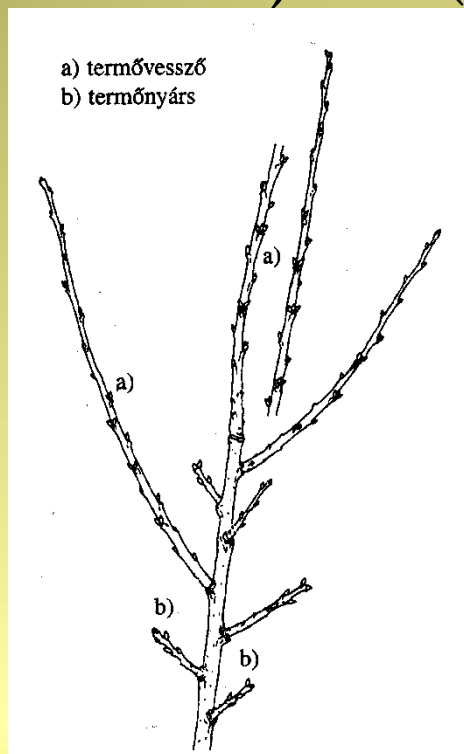
őszibarack rajz és fotó: Tóth M.

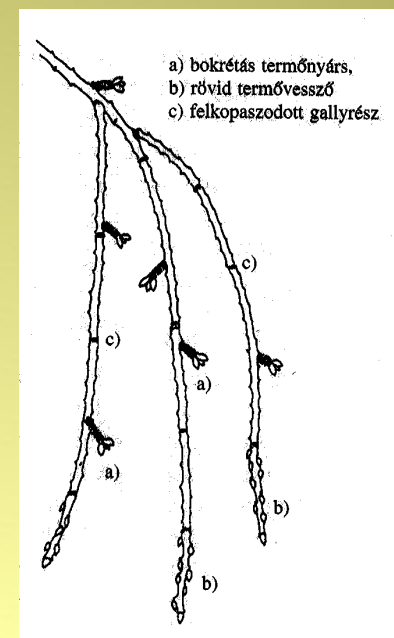
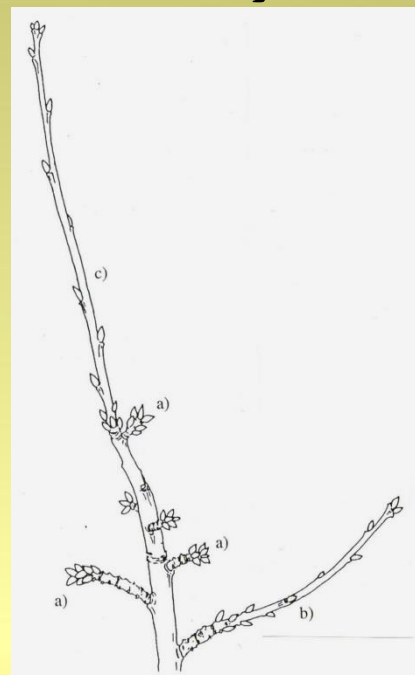
Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (termőrész kár)

- cseresznye, meggy (virágrügy)

Csonthéjasok (virágrügy)

kajsi rajz: Tóth M.

rajz és fotó: Tóth M.

Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (termőrész kár)

szilva (virágrügy)

Bogyós gyümölcsfajok esetében:

- szamóca: palánta
- málna: egyéves vessző
- piros ribiszke: bokrétás termőnyárs
- bodza: egyéves vessző
- homoktövis: kétéves vessző
- köszméte: többéves vessző

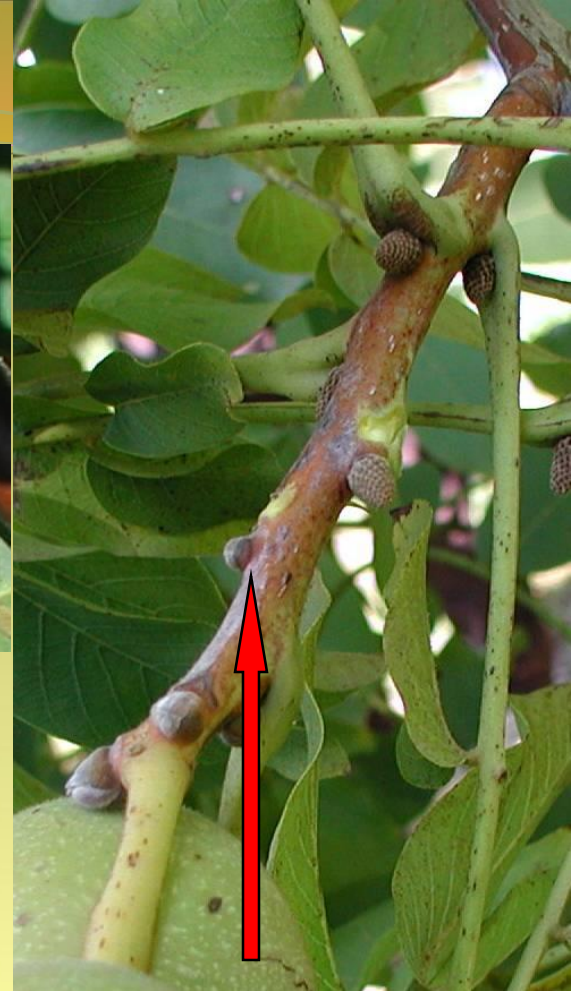
rajz: Tóth M.

dió

vegyes rügy

barkarügy

vegetatív rügy

nővirág

hímvirág

fotó: Tóth M.

Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (termőrészvár)

Mekkora termőfelület kiesés mellett lehet még átlagos termésmennyiséget elérni?

- Almatermésűek: 40-60%
- Csonthéjasok 40-60%
- Bogyós termésűek 10-20%
- Héjastermésű gyümölcsfajok 10-30%

Vadkár és a termés kiesés közötti ok-okozati összefüggés (termőfelület károsodása)

- néhány gyümölcsfaj esetében (alma, körte, szilva, dió) csak a mély sérülések és/vagy jelentős kéregkár okoz termőfelület kiesést
- csonthéjasok (szilva kivételével) és a héjas termésű (kivéve dió) esetben kisebb kéregsérülések hatására termőfelület kiesés várható
- bogyósok esetében gyakorlatilag bármilyen vadkár hatására csökkent a termőfelület.

Kártérítés alapja

- **termőre nem fordult ültetvények** esetén az **ültetési anyag ára** valamint a **telepítés és a vadkár között eltelt évek művelési költsége** jelenti a kártérítés alapját
- **termőre fordult ültetvények** csak **termő felületkárosodást szenvedett ültetvény** esetén a **kieső termésmennyisége és a károsodott termőrészek újbóli kialakítása** jelenti a kártérítés alapját
- ha a **termőre fordult ültetvényben törzskárt szenvedett gyümölcsfák** esetében az egész gyümölcsfa kipusztul, ekkor a **termőre fordulás alatti költségek és a kiesett termés mennyisége** (eredeti állapot visszaállításáig) jelenti kártérítés alapját.

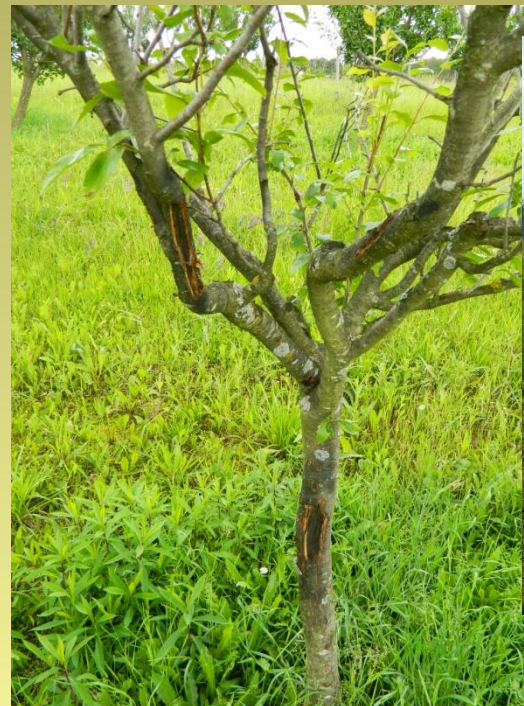
Termésbecslés

- Jelenleg nincs egységes módszer
- „Biztos” módszerek:
 - kondíció / gyümölcsberakódás alapján becslés
 - szüreti időszakban átlagosan berakódott gyümölcsfák termésmennyiségének felmérése
 - szüretelt termésmennyiség összehasonlítása korábbi években szüreteltekkel (termőegyensúly esetén)

Néhány speciális eset

- tavaszi fagykár utáni vadkár esetén az adott évi termés kiesés nem téríthető meg vadkárra hivatkozva, de termőfelület regenerációját viszont meg lehet téríteni
- termesztés technológiai hibára visszavezethető kárt ne tévesszük össze vadkárral

Köszönöm megtisztelő figyelmüket !

